

SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM

MUNKAVÁLLALÓI ISMERETEK ÉS GYAKORLATOK

MODULÁRIS TANANYAGEGYSÉG

LÁTÁSSÉRÜLT TANULÓK SZÁMÁRA

AJÁNLÁS

2008

**Készült a
Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet munkacsoportjában,
gyógypedagógusok és speciális szakiskolai pedagógusok közreműködésével**

2732-08 MUNKAVÁLLALÓI ISMERETEK ÉS GYAKORLATOK sl

1. Tananyagegység			tananyagegységhez tartozó összes tananyagelem				
			azonosítója	megnevezése	jellege	óraszám	
azonosítója	elmélet	elméletigényes gyakorlat				gyakorlat	összes
sl/1.0/2732-08	Munkavállalói ismeretek és gyakorlatok	sza	sl/1.1/2732-08	0	36	0	136
		sza	sl/1.2/2732-08	0	36	0	
		szk	sl/1.3/2732-08	0	32	0	
		szk	sl/1.4/2732-08	0	32	0	

Megjegyzés: "sza" = szakmai alapképzés; "szk" = szakmai képzés

Az elméletigényes gyakorlati órák a tanár szempontjából elméletnek, a tanuló szempontjából gyakorlatnak számítanak, tehát ezt az időt a képzési időből a gyakorlatra fordított időként kell figyelembe venni.

A tananyagelemeket az adott szakképesítés szakmai- és vizsgakövetelményeit tartalmazó hatályos követelményrendszer (modultérkép és az adott munkakör betöltéséhez szükséges követelmények) alapján kell kiegészíteni.

1. tananyagelem

A tananyagelem azonosítója:

sl/1.1/2732-08

A tananyagelem megnevezése:

Pályatervezés

Hozzárendelt feladatkompetenciák

Személyes motivációit feltérképezi
Személyes szociális kompetenciáit feltérképezi
Kommunikációs szituációkban vesz részt
Konfliktuskezelést modellez
Egyéni pályatervet készít
Látássérülésének megfelelő karrierterv készítése

Hozzárendelt szakmai ismeretalkalmazások

- A Önismeret, énkép fogalma, jelentősége
- A Látássérült fiatal ismerje, milyen nehezítő tényezőket kell figyelembe venni élet-és pályatervezéskor.
- A A szociális kompetenciák jelentősége a munkavállalás során
- A A kommunikáció fogalma, jelentősége; kommunikációs technikák
- B Verbális kommunikáció munkavállalási helyzetekben
- A Karriertervezés; az egyéni pályaterv elemei
- C Önfelkészítési gyakorlatok, tréningek

Hozzárendelt szakmai készségek

- 4 Köznyelvi nyelvhasználat
- 4 Olvasott szöveg megértése
- 4 Fogalmazás írásban
- 3 Szakmai nyelvű beszédkészség
- 4 Hallott szöveg megértése
- 4 Elemi szintű számítógép használat

Hozzárendelt módszerkompetenciák

Lényegfelismerés (lényeglátás)
Problémamegoldás
Tervezés
Értékelés
Kreativitás, ötletgazdagság
Nyitott hozzáállás

Hozzárendelt személyes kompetenciák

Külső megjelenés
Felelősségtudat
Önállóság

Döntésképeség
Fejlődőképesség, önfejlesztés
Elhivatottság, elkötelezettség
Érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság
Pontosság

Hozzárendelt társas kompetenciák

Kapcsolatteremtő készség
Meggyőzőkészség
Motiváló készség
Interperszonális rugalmasság
Konfliktusmegoldó készség

Tanulói tevékenységforma

Csoportos helyzetgyakorlat 60%
Elemzés készítése tapasztalatokról 20% - Braille írással, számítógép, diktafon segítségével
Jegyzetkészítés eseményről kérdéssor alapján 10% - Braille írással, számítógép, diktafon segítségével
Tesztfeladat megoldása 10%

A képzési helyszín jellege

Tanterem
Számítógép-terem

Képzési idő/ képzési órák jellege/ tanulói létszámkeret

36 óra elméletigényes gyakorlat csoportbontásban

A tananyagelem tartalmának rövid meghatározása:

A látássérülésének megfelelő reális önismeret, énkép fogalma, jelentősége. Saját sérülésének életvezetési akadályozottságának ismerete. Az önmagunkról alkotott képmások tükrében (munkatársak, munkaadók). Munkavállalási és szociális kulcskompetenciák. Diagnózis és személyiségfejlesztés. Tréningek és önfejlesztő gyakorlatok.

A figyelem, hallás szerepe a látássérült munkahelyi kapcsolatainak alakulásában és a munkavégzésében.

Kommunikációs ismeretek és gyakorlatok. A kommunikáció fogalma, jelentősége. Verbális kommunikáció munkavállalási helyzetekben. Kommunikációs technikák. Konfliktuskezelés. Kommunikációs tréningek és önfejlesztés.

A látássérülésből adódó hátrányok ellensúlyozására (pl. szorongások oldása, bátorság, határozottság, közösségi magatartás kialakítása) szolgáló szituációs gyakorlatok végzése.

Belső motivációk felfedése és megerősítése. Karriertervezés, egyéni pályaterv készítése.

2. tananyagelem

A tananyagelem azonosítója:

sl/1.2/2732-08

A tananyagelem megnevezése:

Munkavállalási ismeretek és gyakorlatok

Hozzárendelt feladatkompetenciák

Felismeri és egyéni terveiben megerősíti a munkavállalás és a felnőtt életvitel kapcsolatát
Felelős karrierdöntéseket hoz
Virtuális munkaszerződést köt
Gyakorolja a béralku technikákat
Regisztrálja, elemzi és értékeli az eddig megszerzett munkatapasztalatait, egyéni kompetenciatérképet készít
Megismeri és elfogadja (interiorizálja) az adott munkakör betöltéséhez szükséges munkaadói elvárásokat
Felismeri, hogy látássérüléséből adódóan miben szorul segítségre.
Megismeri és megtanulja használni, alkalmazni látássérültek számára a munkavégzéshez szükséges speciális segédeszközöket.

Hozzárendelt szakmai ismeretalkalmazások

- A A munka jelentősége és hatása a látássérült felnőtt életvitelre, társadalmi beilleszkedésre
- B Önálló egzisztencia kialakításához szükséges követelmények; pénzkezelés
- A A munkaszerződés jelentősége; legfőbb elemei.
- B A betöltendő munkakörrel kapcsolatos elvárások; feladatok; munkakörülmények.
- A Munkatapasztalatok hatása a munkavállalásra

Hozzárendelt szakmai készségek

- 4 Köznyelvi nyelvhasználat
- 5 Olvasott szöveg megértése
- 4 Fogalmazás a látássérülés mértékének megfelelően - Braille írásban vagy számítógép segítségével.
- 3 Szakmai nyelvű beszédképesség
- 3 Elemi számolási készség
- 1 Elemi szintű számítógéphasználat
- 5 Látássérültek számára adaptált - Olvasott szöveg megértése

Hozzárendelt módszerkompetenciák

Lényegfelismerés (lényeglátás)
Rendszerező képesség
Nyitott hozzáállás
Információgyűjtés
Helyzetfelismerés

Hozzárendelt személyes kompetenciák

Fejlődőképesség, önfejlesztés
Felelősségtudat
Döntésképesség
Külső megjelenés
Önfegyelem

Hozzárendelt társas kompetenciák

Meggyőzőkészség
Konszenzus készség
Motiválhatóság
Kommunikációs kezdeményezőkézség
Közérthetőség

Tanulói tevékenységforma

Csoportos helyzetgyakorlat 40%
Elemzés készítése tapasztalatokról 20% -Braille írással, számítógép, diktafon segítségével
Információk önálló rendszerezése 10%
Válaszadás szóban mondatszintű kérdésekre 30%

A képzési helyszín jellege

Tanterem
Számítógép-terem
Üzemlátogatás (adott munkakörhöz kötődően)

Képzési idő/ képzési órák jellege/ tanulói létszámkeret

36 óra elméletigényes gyakorlat csoportbontásban

A tananyagelem tartalmának rövid meghatározása:

A munka jelentősége a látássérült felnőtt életvitelben, a társadalmi szerepvállalás fontossága („*Fontos vagyok*”). Felelősség. A munka értéke, béralku; pénzkezelés; egzisztencia. Banki ismeretek, megtakarítás és hitel. Munkaköri követelmények.

Munkaadói elvárások:

- *Közlekedés a munkahelyre, mobilitási hajlandóság, fokozott mobilitást követelő munkakörök*
- *Munkaidő, pontos érkezés*
- *A munkaruha, védőruha helyes használata*
- *A munkatársi hierarchia elfogadása, beilleszkedés*
- *Munkahelyi viselkedés, munkatársi viszonyok.*
- *Az utasítások, szabályok betartása*
- *Tájékozódás a jelzések alapján*
- *Munkahelyi rend fenntartása, a technológiai sorrend követése*
- *Biztonságos és fegyelmezett munkavégzés*
- *Együttműködés a munkatársakkal*
- *A bírálat, kritika elfogadása*
- *Önálló munkavégzés, szükség esetén segítség kérése*
- *A (minőségi) elvárásoknak való megfelelni tudás*
- *Megfelelő tempójú, hatékony munkavégzés*
- *Az eszközök, gépek biztonságos használata*
- *Figyelmes és pontos munkavégzés*
- *Udvarias, barátságos viselkedés*
- *A magántulajdon tiszteletben tartása*
- *A rendszeres munkavégzés iránti igény megszilárdulása*
- *Betegség, akadályoztatás esetén a megfelelő intézkedések megtétele*
- *Adminisztrációs, regisztrációs köteleességek ellátása a látássérülés mértékének megfelelően*
- *A megváltozott munkaképességű munkavállalókra vonatkozó munkavállalói jogok és köteleességek ismerete, alkalmazása*
- *A megváltozott munkaképességű dolgozók munkajogi védelme*

A munkatapasztalat jelentősége. A szakképzettséghez kapcsolódó egyéni tapasztalatszerzés gazdálkodó szervezetnél, a tapasztalatok összegzése, dokumentálása (a látássérülés mértékének megfelelően), egyéni kompetenciaterkép összeállítása.

3. tananyagelem

A tananyagelem azonosítója:

sl/1.3/2732-08

A tananyagelem megnevezése:

Munkavállalói ismeretek és gyakorlatok

Hozzárendelt feladatkompetencia(-ák)

A munkaviszony létrehozásával, megszüntetésével kapcsolatos legfőbb ismereteket elsajátítja
Álláskeresési gyakorlatokat, tréninget végez
Önéletrajzot, motivációs levelet készít
Felkészül az állásinterjúra
Megismeri a magyarországi munkaügyi szervezetek szolgáltatásait, és azokat igénybe veszi
Integrált és szegregált foglalkoztatás jelentőségének megismerése.
Megismeri a magyarországi rehabilitációs foglalkoztató cégeket, vállalatokat.
Tájékozódik a látássérülteket foglalkoztató munkahelyek számára támogatások és pályázati lehetőségekről.

Hozzárendelt szakmai ismeretalkalmazások

- A Munkavállalói jogok és kötelességek, alapvető jogi szabályozása
- A Munkaviszony (alkalmazotti, vállalkozói, alkalmi) létrehozásának és megszüntetésének legfőbb szabályai
- A Álláskeresési technikák, alkalmazásuk
- B Önéletrajz, motivációs levél, telefonos és személyes interjú elemei
- C Munkaügyi szolgáltatások rendszere, igénybe vételének szabályai
- A Megváltozott munkaképességre vonatkozó jogszabályok
- A Rehabilitációs foglalkoztatásra vonatkozó szabályok, törvényi rendelkezések

Hozzárendelt szakmai készségek

- 4 Szakmai nyelvű beszédképesség
- 3 Szakmai nyelvű hallott szöveg megértése
- 3 Szakmai nyelvi írásképesség, fogalmazás írásban - Braille írással, számítógép, diktafon segítségével

Hozzárendelt módszerkompetenciák

Információgyűjtés
Helyzetfelismerés
Eredményorientáltság
Rendszerező képesség
Lényegfelismerés
Gyakorlatias feladatértelmezés

Hozzárendelt személyes kompetenciák

Kockázatvállalás
Önállóság
Szervezőképesség
Külső megjelenés

Hozzárendelt társas kompetenciák

Kapcsolatteremtő készség
Meggyőzőképesség
Interperszonális rugalmasság
Visszacsatolási készség

Tanulói tevékenységforma

Csoportos helyzetgyakorlat 40%
Elemzés készítése tapasztalatokról 10%- Braille írással, számítógép, diktafon segítségével
Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás 10%
Információk feladattal vezetett rendszerezése 20%
Információk önálló rendszerezése 20%

A képzési helyszín jellege

Tanterem
Látogatás munkaügyi szervezetenél
Látogatás megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató cégeknél.

Képzési idő/ képzési órák jellege/ tanulói létszámkeret

36 óra elméletigényes gyakorlat csoportbontásban

A tananyagelem tartalmának rövid meghatározása:

Munkavállalói jogok, kötelességek (munkaügyi jogszabályok, munkaviszony, szabadság, stb.). Munkaviszony létesítése, szüneteltetése, megszüntetése. Egészségbiztosítás, nyugdíjbiztosítás; jövedelem és köztehervállalás. Rokkantsági járadék, rokkantsági nyugdíj jogosultságának feltételei, igény érvényesítése. Szociális ellátások: fogyatékosági támogatás. Az alkalmazotti munkakörök sajátosságai. A vállalkozói munkakörök sajátosságai. Egyéni és társas vállalkozás tervezése, indítása, megszüntetése. Alkalmi munkavállalás. Munkavállalás külföldön.
Rész munkaidő, távmunka a megváltozott munkaképességű munkavállalók számára.
Álláskeresési ismeretek és gyakorlatok, tréning. Álláskeresés és belső motiváció.
Álláskeresés és kapcsolati háló. Álláskeresési technikák. Önéletrajz és motivációs levél. Felkészülés az állásinterjúra. Álláskeresési tréning, gyakorlatok.

Munkaügyi szervezetek; és rehabilitációs csoportjainak tanácsadása, támogatása. A magyarországi munkaügyi szervezetek jelentősége, struktúrája. Az álláskeresés támogatása.

Megváltozott munkaképesség fogalma, típusai.

Megváltozott munkaképességű munkavállalókra vonatkozó jogszabályok, illetmények.

Megváltozott munkaképességű munkavállalók munkaerő piaci helyzete Magyarországon.

Rehabilitációs foglalkoztatás.

Alapítványok, egyesületek, védett szervezetek a látássérültek foglalkoztatásában.

4. tananyagelem

A tananyagelem azonosítója:

sl/1.4/2732-08

A tananyagelem megnevezése:

Egyéni átvezetés tervezése

Hozzárendelt feladatkompetenciák

Felkészül az iskolából a munkába történő átmenetre
Tanulmányozza a megváltozott munkaképességűek munkaerő piaci lehetőségeit
Magáévá teszi az egész életen át tartó tanulás belső igényét, előkészül a felnőttképzésre
Tanulmányozza a sérültek továbbtanulási, szakmaszerzési lehetőségeit.
Felkészül egy esetleges pályamódosításra
Egyéni átvezetési tervet készít (és megvalósítja egyes elemeit)

Hozzárendelt szakmai ismeretalkalmazások

- B Munkavállalást támogató szolgáltatások
- B Tudnivalók, teendők munkahelyváltáskor, átmeneti és tartós állásnélküliség esetén
- C Szakmai továbbképzés, átképzés a látássérültek számára, az egész életen át tartó tanulás követelménye
- A Egyéni átvezetési terv fogalma, fő elemei

Hozzárendelt szakmai készségek

- 4 Szakmai nyelvű beszédképesség
- 5 Szakmai nyelvű hallott szöveg megértése
- 3 Olvasott szakmai szöveg megértése
- 2 Szakmai nyelvi írásképesség, fogalmazás írásban - Braille írással, számítógép, diktafon segítségével

Hozzárendelt módszerkompetenciák

Általános tanulóképesség
Új ötletek, megoldások kipróbálása
Tervezés
Áttekintő képesség
Gyakorlatias feladatértelmezés

Hozzárendelt személyes kompetenciák

Fejlődőképesség, önfejlesztés
Kitartás
Felelősségtudat
Külső megjelenés
Önállóság
Döntésképesség
Önfegyelem

Hozzárendelt társas kompetenciák

Visszacsatolási készség
Kommunikációs rugalmasság
Határozottság
Kezdeményezőkézség
Kompromisszum-készség
Meggyőzőkézség

Tanulói tevékenységforma

Csoportos helyzetgyakorlat 50%
Elemzés készítése tapasztalatokról 20% -%- Braille írással, számítógép, diktafon segítségével
Információk feladattal vezetett rendszerezése 10%
Információk rendszerezése mozaikfeladattal 5%
Információk önálló rendszerezése 15

A képzési helyszín jellege

Tanterem
Látogatás munkaügyi szolgáltató szervezeteknél
Látogatás megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató cégeknél.

Képzési idő/ képzési órák jellege/ tanulói létszámkeret

36 óra elméletigényes gyakorlat csoportbontásban

A tananyagelem tartalmának rövid meghatározása:

Nyomon követés. Az iskolából a munkába való átmenet nehézségei. Munkába állítást támogató (ún. *jobcoach*) szolgáltatások igénybe vétele
Esélyegyenlőségi törvény ismerete
Pozitív diszkrimináció fogalma
Munkahelyi diszkrimináció, előítéletek felismerése.
A tartós munkavállalás feltételei. Munkahelyváltás. Pályamódosítás. Az egész életen át tartó tanulás igénye és követelménye. A sérült munkavállalók továbbképzési, szakmai képzési lehetőségeinek ismerete. Felnőttképzésben való részvétel.
Az átmeneti és tartós munkanélküliség.

Egyéni átvezetési terv készítése („Az első munkahelyem”):

- *Motivációk és képességek felmérése*
- *Munkaerő-piaci lehetőségek felmérése szegregált és integrált foglalkoztatás területén egyaránt*
- *Személyes kapcsolatrendszer feltérképezése*
- *Álláshirdetések gyűjtése, rendszerezése*
- *Információk gyűjtése a konkrét állásról*
- *Előzetes telefonos egyeztetés, interjú*
- *Önéletrajz és motivációs levél készítése*
- *Felvételi beszélgetés, személyes állásinterjú*
- *Szerződéskötés*
- *Munkába állás, próbaidő*
- *Beilleszkedés, befogadás*
- *Beválás és utánkövetés*
- *Kezdeti kudarcok kezelése*
- *Tartós munkavállalás menedzselése*
- *Képzés és kompetenciabővítés*
- *Munkanélküliség kezelése*

II. MÓDSZERTANI AJÁNLÁS A LÁTÁSSÉRÜLT TANULÓK SZAKMAI KÉPZÉSÉHEZ

1.

- A látás sérülése módosítja a személy többi funkcióját, ilyenek: a kognitív funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) motoros funkciók, (cselekvés, helyváltoztatás), illetve zavar léphet fel a szociális funkciók (énkép, önértékelés, beilleszkedés) területén. Mindezen területeket a tanítási-tanulási folyamat során folyamatos fejlesztésben kell részesíteni, annak érdekében, hogy a látássérült tanuló alkalmassá váljon a feladatok végrehajtására és megfelelő szakmai kompetenciákat szerezzen a szakképesítés során.
- A látás sérülése folytán a tanítás-tanulás folyamatában a fogalmak kialakításakor a hallás, tapintás, íz, szag, bőr, és izomérzékletek állnak.
- Általános elv, hogy a látássérült fiatal teljesítményeit ugyanolyan mércével mérjük, mint társaiét.

2.

- A látássérült fiatal számára lényeges a megfelelő helyet megtalálni az osztályteremben. Egyeztetni kell, milyen fényviszonyok a legalkalmasabbak a számára.
- A látássérült tanuló órai jegyzetelése történhet: Braille gép, számítógép, nagyítógép, diktafon segítségével.
- A tanítás-tanulás folyamata közben elhangzó információk követése és jegyzetelése során az alapvető szempont: a táblára írt, az írásvetítőn, képernyőn megjelenő vizuális információk érthető és megfelelő tempóban történő diktálása.

3.

- A viselkedési normák, a személyes érintkezés kultúrája, kommunikáció, konfliktuskezelés stb. elmélyítése szituációs játékok gyakorlásával célszerű.
- A témakörökben szerzett ismeretek elmélyítése érdekében hasznos, ha egy-két foglalkozásra egy jól integrált személyiségű látássérült fiatalot meghívunk, aki személyes tapasztalatainak elmondásával példaként állítható.
- Az önismeretre vonatkozó tananyagrészt feldolgozását célszerű az iskola pszichológusának segítségével megoldani.
- A tananyagelemek tervezésekor fontos látogatást tervezni a Fővárosi Munkaügyi Központ Rehabilitációs Csoportjánál, a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségében.

4.

- Külön időt ajánlatos tervezni a kommunikációt segítő eszközök használatára (telefon, fax, e-mail) és az ezzel kapcsolatos protokolláris szokásokra.
- Az elektromos árammal működő fénymásolók, nyomtatók használatát a látássérült tanuló számára gondos és alapos betanítási folyamat előzze meg. Törekedjünk a műszaki eszközök használatakor a balesetvédelmi előírások betartására!

A látássérülteket oktató intézmények pedagógiai programjába javasolnám beépíteni: munkába állást elősegítő pedagógus alkalmazását, fő vagy részmunkaidőben. A munkába állást elősegítő pedagógus vegyen részt a munkavállalói ismeretek egyes tananyagelemeinek oktatásában, valamint gyógypedagógiai, lehetőleg tiflopedagógiai és szociálpedagógiai képzettséggel rendelkezzen.

A munkába helyezés során a mentori teendőket is ellátná, ezáltal sikeresen tudja majd alkalmazni az elmélet igényes gyakorlat oktatása közben szerzett tapasztalatait. A tapasztalatok alapján tudja, hogy a látássérült fiatal, mit tud, mire képes. Tudja ösztönözni a

látássérült tanulót a megszerzett tudás gyakorlatban történő kivitelezésére. A munkába állást elősegítő pedagógus vegyen részt a munkavállalói ismeretek egyes tananyagelemeinek oktatásában, valamint gyógypedagógiai, lehetőleg tiflopedagógiai és szociálpedagógiai képzettséggel rendelkezzen.

1. számú melléklet

A MUNKAVÁLLALÓI ISMERETEK ÉS GYAKORLATOK TANANYAGEGYSÉG HELYE A KÉPZÉS SZERKEZETÉBEN 2 SZAKKÉPZÉSI ÉVFOLYAM ESETÉN (Javaslat)

A Munkavállalói ismeretek és gyakorlatok c. tananyagegység (tananyagelemek) ajánlott tartalmát és óraszámát az adott szakképesítés követelményrendszerének megfelelően kell kialakítani. A Munkavállalói ismeretek és gyakorlatok c. tananyagegység elsajátítása a szabad sáv (20%) terhére történhet az iskolai rendszerű oktatás során. Az adaptálás során javasolt a tananyagegység elosztását a képzés teljes időtartamára tervezni.

Mivel az ún. munkatapasztalat-szerzés az egyik legfőbb kulcstevékenység a későbbi sikeres munkavállaláshoz, így kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a szakképesítéshez kapcsolódó gyakorlatokra ne csak tanműhelyben, iskolai körülmények között, hanem gazdálkodó szervezetnél végzett egyedi képzési formában is sor kerüljön. A tananyagegység kompetenciáinak sikeres megerősítése a javasolt képzés-szervezés esetén lehet hatékony.

A sajátos nevelési igényű, illetve azon belül a fogyatékos tanulók esetén a tananyagegység adott szakképesítéshez való igazításán túl szükséges a fogyatékoság típusa szerinti specifikus adaptálás is.

2. számú melléklet

FOGALMAK ÉRTELMEZÉSE

(a jelenleg hatályos közoktatási törvény, a szakképzési törvény, és a 20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet értelmező rendelkezései, valamint a 21/2007. (V. 21.) SZMM rendelet 5. számú melléklete alapján)

A tanulói felvétel feltételeihez:

Egészségügyi alkalmassági vizsgálat: olyan orvosi vizsgálat, amelynek célja annak megállapítása, hogy a szakmai képzésre jelentkező testi adottságai és egészségi állapota alapján képes-e felkészülni a választott szakképesítés birtokában ellátható munkatevékenységre, képes-e azok elvégzésére, és annak során nem kerül-e veszélybe egészsége [a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (továbbiakban: Kt.) 67. § (3) bekezdése szerint]

Pályaalkalmassági követelmény: a szakmai képzésre jelentkező egyéni képességeivel és személyiségével szemben támasztott feltételek, amelyek alkalmassá teszik a képzésben való részvételre, illetve amelyek birtokában képes a választott szakképesítéssel betölthető munkakör megfelelő ellátásra (Kt. 67. § (3) bekezdése szerint).

Szakmai alkalmassági követelmény: a képzésre jelentkező számára meghatározott követelmény, amelynek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a felkészülési (képzési) szakasz eredményes elvégzéséhez szükséges optimálisan kifejleszhető képességekkel (Kt. 67. § (3) bekezdés szerint). (A pályaalkalmassági követelményeket és a szakmai alkalmassági vizsga követelményeit a felvételi tájékoztatóban nyilvánosságra kell hozni.)

A szakképesítés követelménymoduljaihoz:

Feladatprofil: a szakképesítés megszerzése birtokában betölthető munkakörben elvégzendő feladatok csoportokba rendezett listája

Időkeret: a szakmai tantárgyak, illetve tananyagegységek (modulok) tananyagelemek elsajátításához a képzés során rendelkezésre álló, tanítási órákban megadott idő

Kompetenciaprofil: a feladatprofil és a tulajdonságprofil együttesen

Módszerkompetencia: a munkatevékenység során a személy munkamódszerére, munkastílusára, problémamegoldására és gondolkodására jellemző, a személynek a munkafolyamat meghatározásában játszott szerepét, a tevékenységhez való viszonyát, valamint tevékenységének minőségét leíró ismérvek

Szakmai ismeretek: a munkatevékenység során **közvetlenül** alkalmazott, a műveletek sorrendjére, technológiai szabályokra, a műveletek során használt anyagok, tárgyak, eszközök egymásra gyakorolt hatására, az összetettebb eszköz- és forráshasználatra, az alkalmazott számszerű paraméterekre és minőségi jellemzőkre, továbbá a munka közben szokásosan előforduló, szükséges döntéseket meghatározó, valamint a munkavégzés feltételeire és hatásaira, a műveleti előírásoktól, munkabiztonsági, környezetvédelmi szabályoktól való eltérés kockázataira és következményeire vonatkozó információk és adatok.

A szakmai ismeret alkalmazási típusainak megállapításakor alapvetően az önállóságot, a sebességet, az eredményességet kell vizsgálni és az ismeret alkalmazását a három szempont együttes mérlegelése után kell minősíteni.

Típusai:

A szakmai ismeretek alkalmazási típusának megítélésekor nem kell figyelembe venni, hogy az ismeret mennyire bonyolult, megtanulásához milyen alapismeretekre van szükség stb.

“A” típus (legmagasabb)

Önálló, gyors és hibátlan ismeretalkalmazás.

Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat kockázattal jár (baleseti, környezeti, kártételi stb.); egyszerűek, előre tervezhetők, ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a kompetencia pótolhatatlan, hiánya vagy hibázás esetén megghiúsul a munkatevékenység.

“B” típus

A szokásos munkahelyi körülmények között hibátlan ismeretalkalmazás, hibázás esetén megghiúsul a munkatevékenység.

“C” típus (középső)

A szokásos munkahelyi körülmények között közvetlen személyes vezetői, szakmai irányítás, közreműködés nélkül, de források, segédeszközök igénybevételének lehetősége mellett; tájékozódásra, előzetes próbára, segédtevékenységekre is elegendő idő alatti; összességében, illetve önellenőrzés és javítás után megfelelő minőségű eredménnyel történő ismeretalkalmazás.

Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat nem jár munkabiztonsági, környezeti, illetve jelentős anyagi kártételi kockázattal; összetettek, de meghatározó elemeikben előre tervezhetők, ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a kompetencia nehézségek árán kiváltható, hiánya vagy hibázás esetén általában nem hiúsul meg a munkatevékenység.

“D” típus

Részben közvetlen személyes vezetői, szakmai irányítással, részben önállóan végzett megfelelő ismeretalkalmazás.

“E” típus (legalacsonyabb)

A szokásos munkahelyi körülmények között vezetői, szakmai irányítás mellett, személyes, a feladatra célzott segítség lehetősége mellett; kérdésfeltevésre, feladat közbeni értelmezésre, tájékozódásra, eszközhasználatra elegendő idő alatti; a hiba ismeretében javított, legalább egyes meghatározó részleteiben megfelelő minőségű ismeretalkalmazás.

Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat nem jár munkabiztonsági, környezeti, illetve anyagi kártételi kockázattal; összetettek, csak egyes elemeikben tervezhetők,

ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a személyes szerep közreműködésre, részvételre korlátozódik.

Szakmai készség: A szakképesítésre jellemző munkatevékenység automatikus, a tudat közvetlen irányítása nélkül működő összetevője, eleme, amelynek szintje az adott készség birtoklása révén végezhető tevékenységi terület terjedelmét tükrözi.

Szintjei:

5. szint

A szakember a szokásostól eltérő munkahelyi körülmények között is képes a tanult ismeretek magas szintű, önálló, gyors, hibátlan és szakszerű alkalmazására, tevékenységének és a munka eredményének önálló ellenőrzésére.

4. szint

A szakember a szokásostól eltérő munkahelyi körülmények között is, közvetlen vezetői, illetve szakmai irányítás nélkül, önállóan, gyorsan, kevés hibával képes a tanult ismeretek szakszerű alkalmazására, a munka eredményének ellenőrzésére, a feltárt hibák javítására.

3. szint

A szakember a szokásos munkahelyi körülmények között közvetlen vezetői, illetve szakmai irányítás nélkül, források és segédeszközök igénybevételével képes a tanult ismeretek önálló, gyors és szakszerű alkalmazására, a feltárt hibák javítására.

2. szint

A szakember a szokásos munkahelyi körülmények között, rendszeres irányítás mellett képes a munkavégzésre, illetve a feladat ellátására, a hibák segítségével történő feltárással és azok önálló javítására.

1. szint

A szakember a szokásos munkahelyi körülmények között folyamatos irányítás és célzott segítségnyújtás mellett képes a munkavégzésre, illetve a feladat ellátására, az ismeretek megfelelő minőségű alkalmazására.

Szakmai kompetencia: A szakképesítésnek megfelelő munkafeladatok elvégzésére való képesség, alkalmasság

Szakmai követelménymodul: A szakképesítés szakmai követelményeinek általában más szakképesítés(ek) követelményeivel való összevetése útján keletkező meghatározott része, egyedi szakképesítések esetén lehet annak egésze. Egyedi jellegű szakképesítések esetén követelménymodul keletkezhet követelmények feladatcsoportokhoz kötődő megbontásával is. A szakképesítés követelménymoduljainak összessége tartalmazza a szakképesítés valamennyi a szakmai és vizsgakövetelményben rögzített szakmai kompetenciáját.

Szakmai tananyag: A képzési folyamat teljes tartalma, melynek része egyrészt a tanuló felé irányuló minden olyan, a képzőtől (iskolától) származó és tervezett hatás, amely célzottan a kompetenciaprofilban rögzített eredmények elérését (kompetencia többlet megszerzését) szolgálja, másrészt a kompetenciák elsajátításához, megszerzéséhez szükséges tanulói tevékenységek, cselekvések, illetve az ezeket leíró tanulói munkaformák.

Szakmai tantárgy: A szakmai és vizsgakövetelmény teljesítéséhez a szakképesítés központi programjában megadott tananyagelemeknek az ott megadottól eltérő csoportosításával az oktatási intézmény által a helyi szakmai programjában meghatározott elméleti, gyakorlati, vagy elméletigényes gyakorlati tananyagrészt.

Személyes kompetencia: azok a személyes tulajdonságok (adottságok, jellemvonások, értelmi és érzelmi viszonyulások), amelyek megléte elősegíti, illetve lehetővé teszi a munkatevékenység hatékony és eredményes elvégzését,

Tananyagegység: A szakképesítés központi programjában megadott tananyagrészt, amely azonos illetve közvetlenül kapcsolódó képzési célt szolgáló tananyagelemekből képződik.

Tananyagelem: A tananyagelem a képzési folyamat tervezési-szervezési, – a központi programban tovább nem bontott – része. A tananyagelemek összessége lefedi a szakképesítés megszerzéséhez szükséges teljes szakképzési tananyagot.

Társas kompetencia: a munkatevékenységben résztvevőkkel, illetve ügyfelekkel (azon személyek, akikre a munkatevékenység irányul) való közvetlen kapcsolatot, a velük összefüggő cselekvéseket, különösen az együttműködés, a kommunikáció és a konfliktuskezelés milyenségét leíró jellemzők.

Tulajdonságprofil azoknak a tulajdonságoknak (alkalmazott szakmai ismeretek, szakmai készségek, képességek, módszer, társas, és személyes kompetenciák) a listája, amelyek birtoklása révén a személy képes a szakképesítés birtokában a munkafeladatok elvégzésére,

A vizsgáztatási követelményekhez:

Gyakorlati vizsgatevékenység: a szakképesítés birtokában végezhető munkatevékenységgel azonos vagy azt pontosan modellező tevékenység a szakmai vizsga során.

Írásbeli vizsgatevékenység: a szakképesítés birtokában végezhető munkatevékenységgel azonos vagy azt pontosan modellező, a vizsgázó által készített (kiegészített), papíron vagy elektronikusan rögzített vizsgaproduktumot eredményező tevékenység a szakmai vizsga során.

Interaktív (számítógépes) vizsgatevékenység: a szakképesítés birtokában végezhető munkatevékenységgel azonos vagy azt pontosan modellező, általában számítógép használata mellett végzett vizsgatevékenység, melynek során a számítógépes program a vizsgázó tevékenységét előre meghatározottan befolyásolja.

Komplex vizsgatevékenység a komplex vizsgafeladat megoldása során a vizsgázó meghatározó arányban gyakorlati vizsgatevékenységet végez, és tevékenysége kiegészül egyes meghatározott kompetenciák felmérésére szolgáló szóbeli, interaktív, vagy írásbeli vizsgatevékenységgel.

Szintvizsga: a gyakorlati képzés szervezője által szervezett vizsga annak mérésére, hogy a tanuló a szakmai alapképzés során elsajátította-e az irányítás melletti munkavégzéshez szükséges kompetenciákat.

Szóbeli vizsgatevékenység: a szakképesítés megszerzése révén végezhető munkatevékenységgel azonos vagy azt pontosan modellező, vizsgáztató jelenlétében folyó, jellemzően szóbeli információközléssel járó tevékenység a szakmai vizsga során

Vizsgafeladat: A szakmai vizsga tartalmi és értékelési egysége. Tartalma a szakképesítés birtokában ellátható munkafeladattal azonos, vagy azt pontosan modellezi. A vizsgázó vizsgafeladatot a hozzárendelt vizsgatevékenység végzése során teljesíti.

Vizsgarész: a szakmai vizsgaszervezési és értékelési egysége, a hozzárendelt követelménymodulban meghatározottak elsajátításának felmérését szolgáló egysége. A vizsgarészben a vizsgázó egy, vagy több vizsgafeladatot teljesít.

Vizsgatevékenység: A vizsgázótól a vizsgafeladat teljesítése során elvárt tevékenység, amelynek keretében a vizsgázó szakmai kompetenciájának mérésére és értékelésére sor kerül. A vizsgatevékenység lehet szóbeli, írásbeli, interaktív (számítógépes), gyakorlati, és komplex.